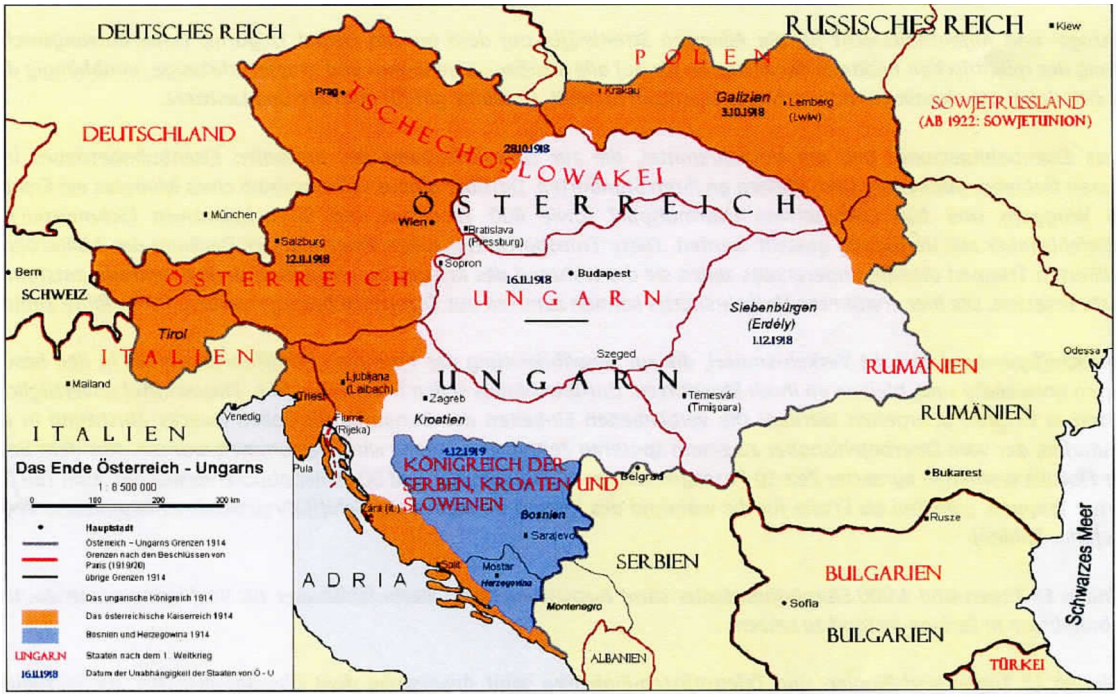
Dr. Helmut Kobelbauer:

Cenzúra Magyarország határain belül és kívül az első világháború után

1. Történelmi vázlat[1]

A központi hatalmak veresége, amit az 1918. november 3-i páduai fegyverletétel pecsételt meg, egyben a „történelmi" határain belüli Magyarország végét is jelentette

1. térkép. Forrás: *www.wikipedia.de*, cikk Ausztria-Magyarországról

A kikényszerített trianoni békediktátum értelmében (1920. június 4) Magyarországot a jelenlegi területére kurtították. Az 1914-es határok visszaállítására többnyire minden helyi kísérlet úgy katonailag, mind politikailag zátonyra futott.

Rögtön 1918. október 30-án a horvát országgyűlés kinyilvánította kapcsolatának felbontását a magyar Monarchiával; majd Horvátország és Szlovénia egyesült a Szerb, Horvát, Szlavón Királyság alatt, amit 1918. december elsején Belgrádban kikiáltottak ki.

Magyarország már 1918. október végén felmondta a Habsburg duális monarchiával való államjogi helyzetét, ezért nem tartotta magát érintettnek a páduai fegyverletétel követelményeivel szemben. Egy saját külön fegyverletételi szerződést akart kialkudni, és ebből a célból az újdonsült Magyar Köztársaság mértékadó képviselői találkoztak 1918. november 18.-án Belgrádban a Salonoki-front katonai vezérével, Louis Franchet d'Esperey tábornokkal.

Ott a következő, utóbb visszautasított katonai egyezmény született:

[1] A jelen előadás az Arge Ungarn 2014-es évkönyvében megjelent cikk szöveghű fordítása. (A szerk.)

I. A magyar kormány csapatait a Nagy-Szamos felső folyása - Beszterce - Maros(falu) - a Maros vonala a Tiszával való összefolyásáig - Szabadka - Baja -Pécs (e városokban nem tartózkodnak magyar egységek) - a Dráva folyása Szlavónia-Horvátország határáig vonaltól északra vonja vissza. A kiürítés nyolc napon belül hajtandó végre.

A kiürített területet a szövetségesek teljes joggal megszállják, a szövetséges hadseregek főparancsnoka által meghatározandó feltételeknek megfelelően. A polgári közigazgatás e területen a jelenlegi kormány kezében marad.

A kiürített területen kizárólag a rend fönntartásához elengedhetetlenül szükséges rendőri és csendőri alakulatok maradhatnak, valamint azok, amelyek a vasútvonalak biztonságára felügyelnek.

II. A magyar hadsereg, a szárazföldi csapatok és a haditengerészet leszerelése, a belső rend fönntartásához szükséges hat gyalogos és két lovas hadosztály, valamint az I. szakaszban említett rendőri erők kivételével.

III. A szövetségesek megszállási joga minden helységre, illetve minden stratégiai pontra, melyeknek folyamatos meghatározása a szövetséges hadseregek főparancsnokának jogkörébe tartozik.

A szövetséges csapatok szabad átvonulásának és állomásozásának joga Magyarország egész területén. A szövetségesek állandó joga az állam, illetve a Magyarországon lakó magánszemélyek tulajdonát képező közúti, vasúti jármű-, illetve hajópark egészének katonai célú igénybevételére. Hasonlóképpen az igás- és málhás állatokra.

IV. A megszállt terület (lásd I. szakasz) vasúti forgalmát rendesen lebonyolító személyzet és vasúti anyag helyben maradnak: ezen fölül tartalékként a szövetséges csapatok szükségleteire, valamint a szerbiai vasúti anyagban a háború következtében keletkezett hiány pótlására egy hónapon belül a főparancsnok részére átadandó 2000 szabványos nyomtávú vasúti kocsi és 100 mozdony, illetve 600 keskeny nyomtávú vasúti kocsi és 50 mozdony. E vasúti anyag részben Ausztriára terhelhető. A számok hozzávetőlegesek.

V. A megszállt terület hajóforgalmát rendesen lebonyolító személyzet és hajózási felszerelés helyben maradnak.

Ezen fölül hat monitor azonnali hatállyal a szövetségesek részére Belgrádban átadandó.

A dunai flottilla fönnmaradó részét lefegyverzés céljából a főparancsnok által a későbbiek folyamán meghatározandó dunai kikötőkben kell összevonni. A szövetséges hadseregek szükségleteire, valamint a szerbiai hajózási fölszerelésben a háború következtében keletkezett hiány pótlására e flottillából a lehető legrövidebb időn belül tíz személyszállító hajó, tíz vontató és hatvan uszály átadandó. A számok hozzávetőlegesek.

VI. Két héten belül a főparancsnok rendelkezésére bocsátandó egy, a szükséges fölszereléssel ellátott, háromezer fős vasúti alakulat a szerbiai vasútvonalak javítására. A számok hozzávetőlegesek.

VII. Két héten belül a főparancsnok rendelkezésére bocsátandók a szükséges fölszereléssel ellátott távírász-alakulatok a szerbiai telefon- és távíróforgalom helyreállítására.

VIII. Egy hónapon belül a főparancsnok rendelkezésére bocsátandó 25 000 ló és az általa meghatározandó, szükség szerinti szállítóeszköz. A számok hozzávetőlegesek.

IX. A fegyverek és a hadianyag összegyűjtése a főparancsnok által meghatározandó pontokon. Ezen anyag egy része a főparancsnok rendelkezésére álló egységek fölállítása céljára lesz igénybe véve.

X. A szövetséges hadifoglyok és polgári internáltak azonnali szabadon bocsátása, majd összegyűjtésük bevagonírozásra alkalmas pontokon, ahonnét hazaszállításuk a főparancsnok által meghatározandó kilépési pontokon és időben történik. A magyar hadifoglyok átmenetileg fogságban maradnak.

XI. A német csapatok magyarországi átvonulására és állomásozására 15 nap áll rendelkezésre a Diaz tábornokkal kötött fegyverszünet aláírásának napjától (november 4. 15 óra) számítva.

Németországgal postai és távíróforgalom csak a szövetségesek katonai ellenőrzése mellett bonyolítható. A magyar kormány kötelezettséget vállal mindennemű katonai távírókapcsolat megakadályozására Németországgal.

XII. Magyarország segíti a szövetséges megszálló csapatok ellátását. A rekvirálások - amennyiben nem önkényesek - engedélyezendők, a térítés folyó áron történik.

XIII. Az összes dunai és fekete-tengeri osztrák-magyar aknatelepítés helyét késedelem nélkül közölni kell a főparancsnokkal.

Ezenfölül a magyar kormány kötelezi magát a magyar határon túl, Ausztria területén a Dunába dobott, valamint a saját vizein jelenleg található összes úszó akna kifogására.

XIV. A magyar posta-, rádiószolgálat, a telefon-, távíró- és vasúti forgalom a szövetségesek felügyelete alá kerül.

XV. Az ellátással megbízott miniszter mellé a szövetséges érdekek érvényesítésére felügyelő szövetséges képviselő lesz kirendelve.

XVI. Magyarország köteles mindennemű kapcsolatot megszakítani Németországgal, valamint köteles megtiltani mindennemű csapat- és hadianyag-szállítást, a főparancsnok külön engedélyével a romániai német csapatok részére történő szállítások kivételével.

XVII. A szövetségesek a belügyeket illetően nem avatkoznak be a magyar államigazgatás munkájába.

XVIII. A szövetségesek és Magyarország között az ellenségeskedés megszűnt.

Készült két példányban, 1918. november 13-án, 23 óra 15 perckor, Belgrádban, a címben, illetve a XI. és XVIII. cikkelyben végrehajtott módosítással.

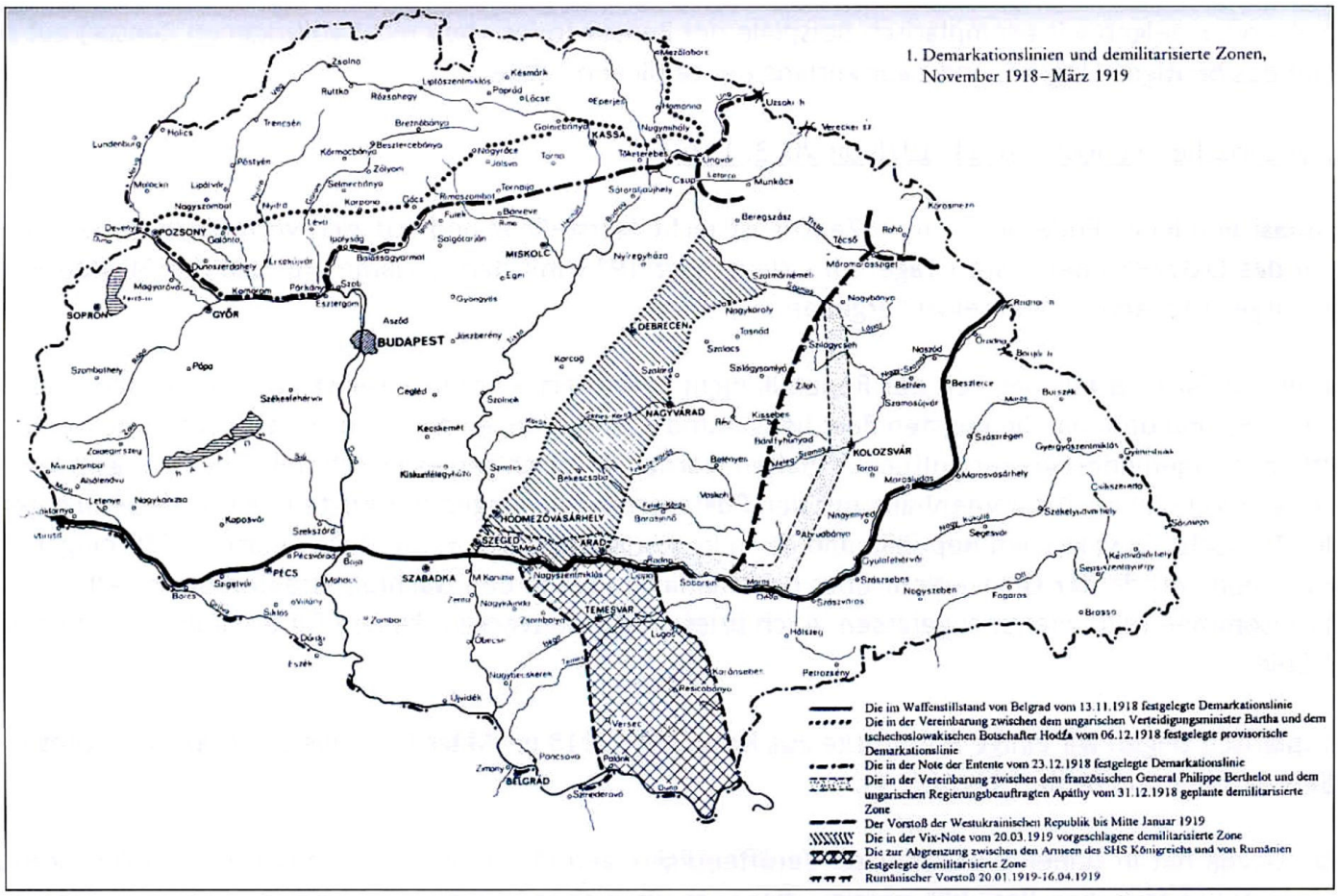
a szövetségesek részéről a főparancsnok képviselői:

Mišić vajda s. k. *Henrys tábornok s. k.*

Magyarország részéről a magyar kormány képviselője:

Linder Béla s. k.

A következő térképen az akkor kijelölt demarkációs vonalak láthatóak:

2. térkép. Forrás: Kovács-Bertrand Anikó: A magyar revizionizmus az első világháború után (München, 1997) 41. oldal

A szerb és a román csapatok előrenyomultak egészen a demarkációs vonalakig (gyakran tovább is), az északi sáv mentén levált Szlovákia, majd 1918 novemberében egyesült az addig kivált Cseh- Morva területekkel Csehszlovákia név alatt. Ugyanúgy elszakadt Kárpátalja, amit 1919 áprilisától cseh és román csapatok foglaltak el. Nagy-Románia ezzel párhuzamosan bekebelezte Erdélyt.

1919. március 21-én, Budapesten a magyar kommunista csoportok átvették a hatalmat. Ezt követően heves harcok vették kezdetüket az ország új határai környékén: sikereket kudarcok, kudarcokat sikerek követtek. Végezetül augusztus másodikán a belső és külső viszályok miatt a kormány távozásra kényszerült. Augusztus 6-án bevonultak a román csapatok Budapestre. Az ez után kialakult status quo-nak Horthy Miklós vetett véget 1919 novemberében, 1920 februárjában visszaállította a Királyságot, azonban a régi király IV Károly visszatérési kísérletét meghiúsította.

A győztes Románia és Szerbia azonban hamar konfliktusba került a Bánátság felosztása miatt, a véres harcokba torkolló konfliktust csak egy francia megszállás - először Aradon, majd Szegeden- tudta csak meghiúsítani.

1921-ben a győztes hatalmak eldöntötték, hogy Magyarországból egy nyugati sávot odaadnak az Osztrák Köztársaságnak (ez a terület Burgenland néven lett beolvasztva a friss köztársaságba). Ezzel lezárult a területek elcsatolása, a régi területeknek mindössze egyharmada maradt magyar kézen.

2. Cenzúra Magyarországon:

A következőkben szeretnénk pár látványos darabbal szemléltetni a cenzúra működő, vagy épp nem működő rendszerét az új Magyarország területén.

2.1 A Magyar Köztársaság (1918.11.16-1919. 03.11.)

Az Osztrák-Magyar Monarchia cenzúrarendszer összeomlásának pillanatát nem lehet konkrétan meghatározni, hozzávetőlegesen a Monarchia összeomlásával október utolsó napjaiban, illetve november első napjaiban következett be.

Szükségszerűen a Köztársaság ideje alatt nem működött postai cenzúra sem az országban, sem a kívül rekedt részeken. Az egyéb postai tevékenységek azonban akadálytalanul működtek egy ideig a világháború elvesztése után is. (Önkényesen volt pár korlátozás az oroszországi postaforgalmat érintően). Először a postaforgalom beszüntetésekkel összefüggésben, amik 1919. február közepén Csehszlovákiában, illetve a Szerb- Horvát-Szlavón Királyság területén végbevitt pénzrendszer átalakítással voltak összefüggésben, vált a pénzutalvány küldés a frissen kialakult országok postahivatalainak monopóliumává- egészen 1920-ig. Ugyanígy a levél és csomagforgalom is három teljes hétig abbamaradt.

Bemutatásként alább szeretnénk pár küldeményt mutatni az 1918. november - 1919. március időszakából, amik cenzúrázatlanul lettek továbbítva.

Gazda István bemutatott pár levelet ebből az időszakból, melyet cenzúráztak, ezek azonban vélhetően a katonai cenzúrával állnak összefüggésben. Sajnos nem nyílt lehetőségünk ezen levelek beható tanulmányozására.

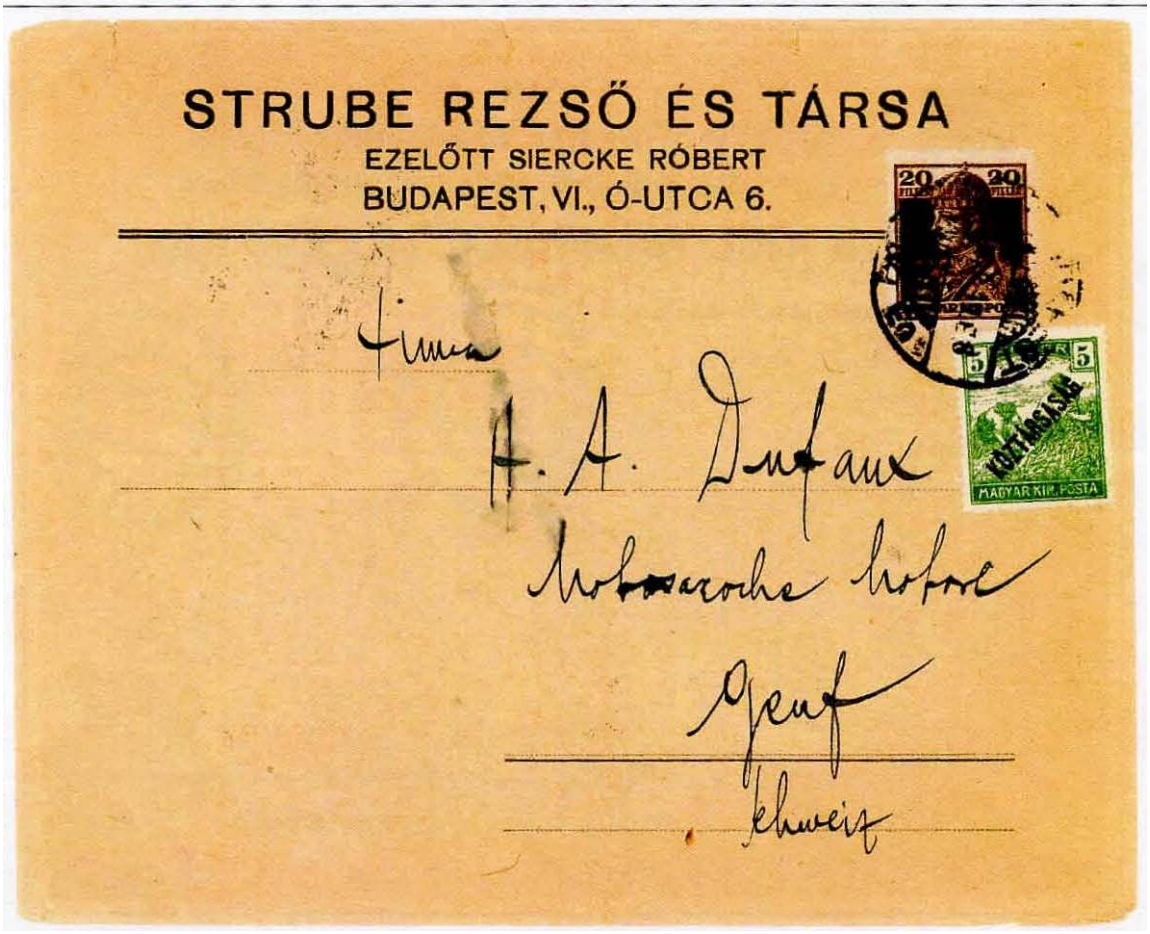
1. ábra. 1918. november 26-án Beregszászról Eperjesre feladott képeslap.
Későbbiekben mindkét településre bevonult a csehszlovák hadsereg.

2. ábra. 1919. január 21-én Upicéről Budapestre feladott céges levél cenzúra nélkül.

3. ábra. 1919. 01. 22-én Budapestről Ljubljanába küldött levél, cenzúra nélkül.
Dr. Dereani egy neves filatelistája volt a kornak.

4. ábra. 1919 március 19-én Budapestről Svájcba feladott céges levél cenzúra nélkül.

2.2 Magyar Tanácsköztársaság 1919. 03.21-1919. 08. 02.

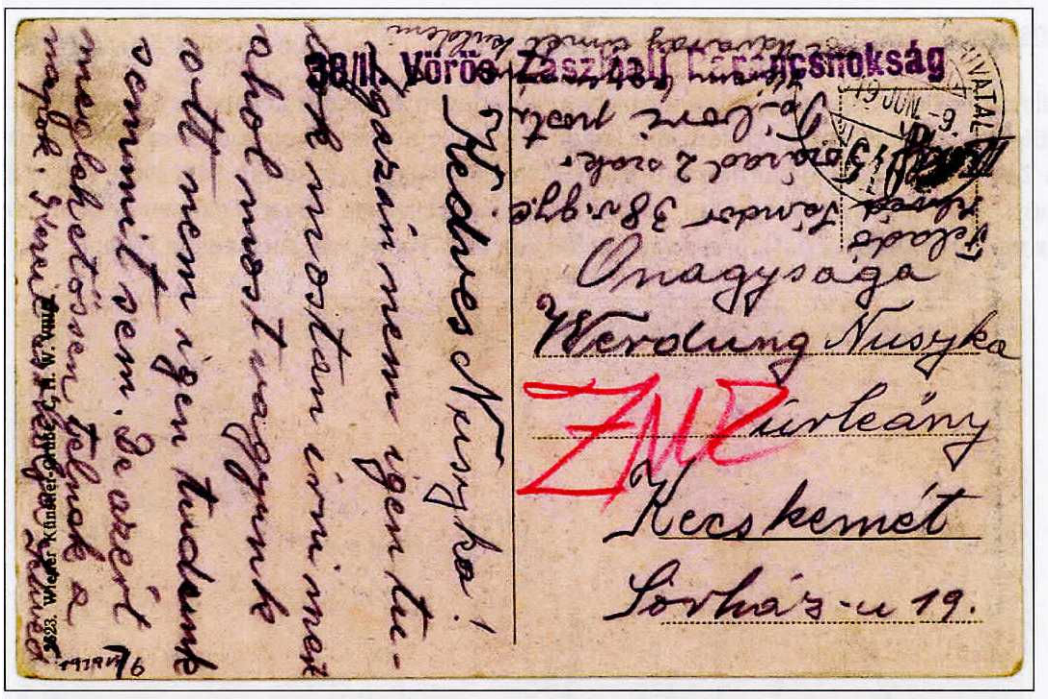
Ebből az időből sem rendelkezünk semmiféle hivatali rendelettel a polgári postaforgalom cenzúrázásával kapcsolatban. A legtöbb számunkra ismert küldeményen nem található semmilyen jele sem a cenzúrának. Külföldre irányuló küldemények ebből az időből ritkábbak, azonban ezeknél a leveleknél sem található magyarországi cenzúra. Sokkal gyakrabb azonban a Vörös Hadsereg tábori postai cenzúrája mind a frontra menő levelek esetében, mind az onnan feladottak esetében (ami részben a Monarchia hadseregének bélyegzőit örökítette át).

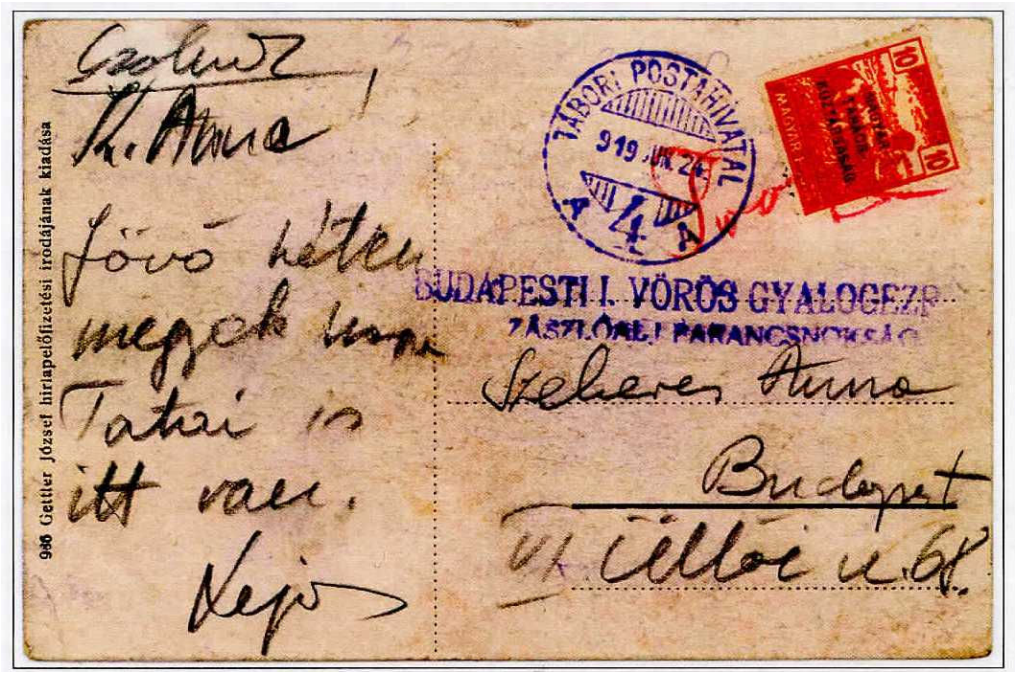
5. ábra. 1919. június 9-én Szombathelyről Szászvárra feladott képeslap piros színű "engedélyezzük" bélyegzővel.

6. ábra. 1919. június 10-én Ceglédről Budapestre feladott képeslap.
Barnásvörös "Felülvizsgálva. Továbbítható" cenzúrabélyegzéssel.

7. ábra. 1919. 06. 09-én feladott tábori képeslap Kecskemétre, alakulatbélyegzéssel és kézi ellenőrizve felirattal.

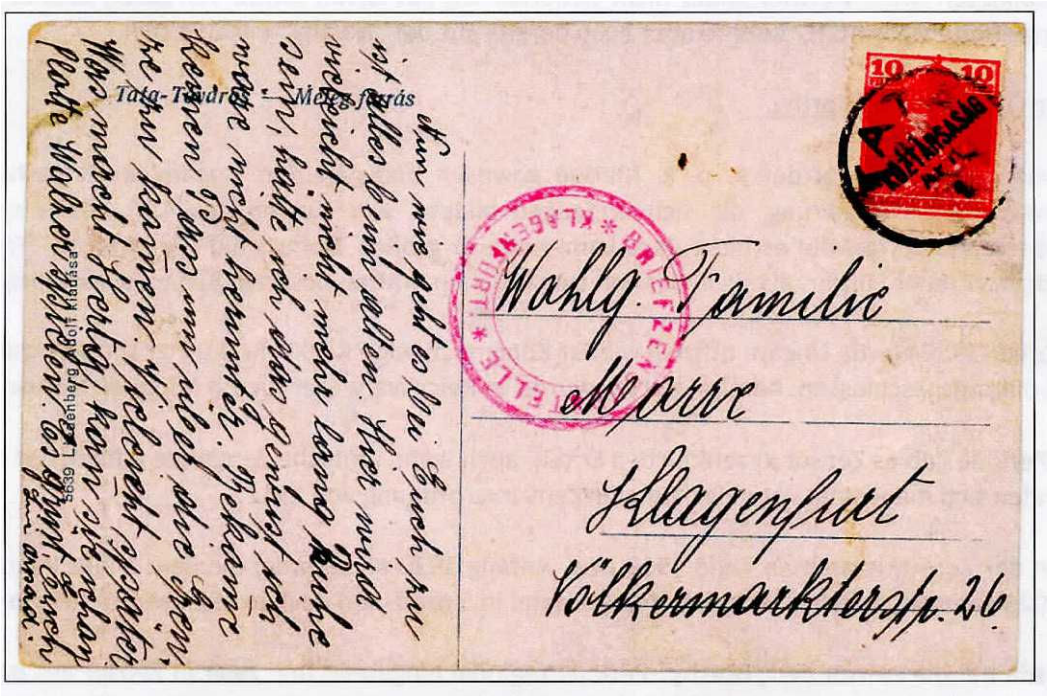

8. ábra. 1919. 06. 24-én Szolnokról feladott tábori postai képeslap alakulatbélyegzéssel és kézi cenzúrával Budapestre.

Történelmileg szemlélve kissé ironikus, hogy a vörös hatalom Magyarországon minden létező eszközzel (katonaival is) megpróbálta a Szent Korona területét visszafoglalni- tartós sikerek nélkül, ami hosszútávon a bukásukhoz vezetett.

9. ábra. 1919. 07. 01. Muraszombatról Egerbe küldött tábori képeslap. Augusztus elsejétől a szlovén haderők az antant hatalmak beleegyezésével megszállták a Muravidéket.

10. ábra. 1919. 04. 01. Tatáról Klagenfurtba feladott képeslap. A lapon csak klagenfurti cenzúrabélyegzés (piros kétkörös bélyegzőben: Briefzensurstelle Klagenfurt) található, magyar nem.

2.3 Átmeneti időszak (1919 augusztus-1919. november közepe)

A tanácsköztársaság bukása után nem volt hivatalosan elismert "hatalom" az országban. Ebből az időszakból sincs semmilyen hivatali dokumentum se a magyarországi cenzúra létezésére, viszont köztudott, hogy pár helység szervei éltek a cenzúra jogával.

11. ábra. Levél Tatáról Budapestre "Tatai Posta/ CenZor" helyi cenzúrabélyegzéssel.

Az előző levélről (aminek feladási dátuma sajnos nem ismert) Gazda István azt állította, hogy ebből a korszakból származik. (Azonban az is lehetséges, hogy a Horthy korszakból való).

2.4 Magyarország Horthy Miklós kormányzósága alatt

Horthy nem más volt, mint a monarchia flottájának Admirálisa, akit a magyarok háborús hősként tiszteltek. Az ellenforradalmár kormányban, ami Szegeden állt össze, a hadügyminiszteri posztot szánták neki, habár erre nem került sor, mégis hatalmas befolyása volt a "fehér" csapatokra, melyeknek megkérdőjelezhetetlen vezére lett, mikor bevonultak a románok által megszállt Budapestre. 1920. február elsején Magyarországon hivatalosan visszaállították a királyságot, a Habsburgok visszatérése azonban politikailag teljesen ki volt zárva. Horthy Admirális egy király nélküli királyság kormányzója lett.

Ebben az időszakban számos helyen állítottak fel cenzúrát, habár erről hivatalos irat nem maradt fenn. A leveleken használt zárjegyeken néhány esetben megtalálható az 1912. évi cenzúrarendeletre vonatkozó utalás. A cenzúra kezdetét 1919 végére vagy 1920 elejére lehet datálni. A belföldi levelek cenzúrája egészen 1923-ig tartott, miközben külföldről érkező egyes levelek egészen 1924 végéig cenzúrázták.

Gazda István a Horthy cenzúrát régiókra osztotta fel mégpedig: észak és északkeletre, kelet és délkeletre, Duna közre és a fővárosra, Budapestre. Mi is ezt a felosztást követjük a továbbiakban. Azonban a küldemények sokfélesége miatt csak egy bepillantást tudunk adni erre az időszakra.

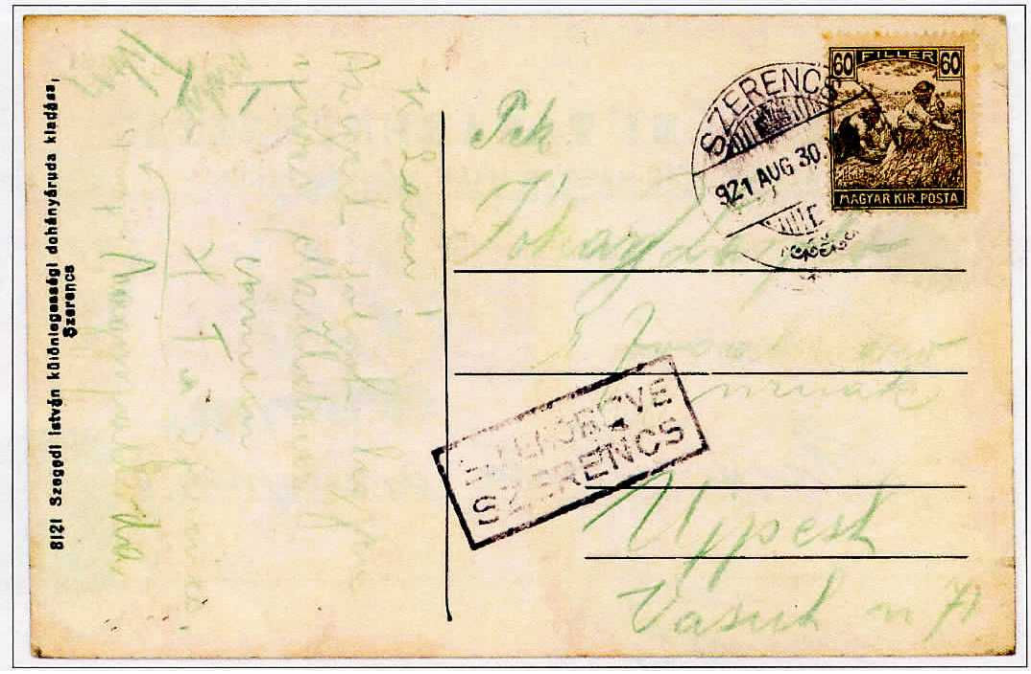
Az ő idetartozó munkáit kiegészítve összeállítottunk egy listát az ismert cenzúra helyek neveivel, illetve az ismert cenzúrabélyegzések szövegeivel, ami további kutatásra ad lehetőséget ebben a témakörben.

12. ábra. 1919. november 20-án Veszprémből feladott levél kék "CENZURA" feliratú cenzúra bélyegzővel. Korai darab a Horthy cenzúra korszakából.

13. ábra. 1920. 09. 24-én Budapestre feladott képeslap barnásvörös "CENZURA| BALASSAGYARMAT" helyi ellenőrzőbélyegzéssel.

14. ábra. 1921. 08. 30-án Szerencsen feladott képeslap "ELLENŐRIZVE| SZERENCS" keretbélyegzéssel.

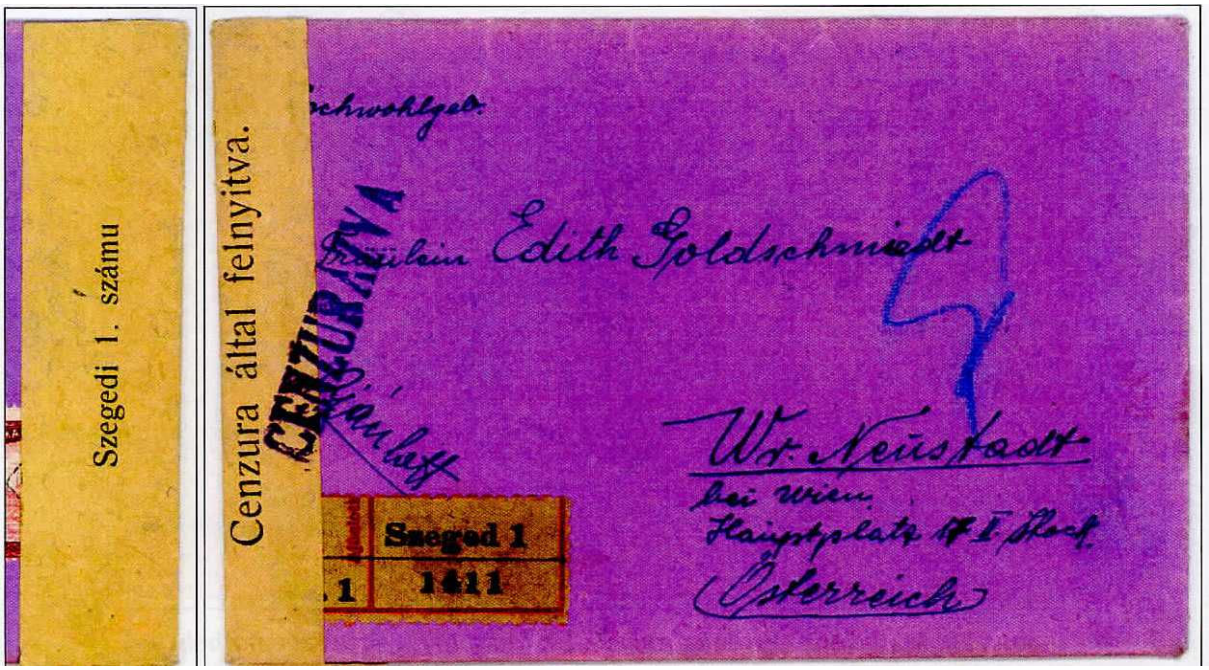

15. ábra. 1921. 01. 19-én Sátoraljaújhelyről Budapestre feladott ajánlott levél "SAUJHELY| CENZURA" fekete keretbélyegzéssel.

Magyarország keleti és délkeleti részéről származnak az alábbi cenzúrázott küldemények:

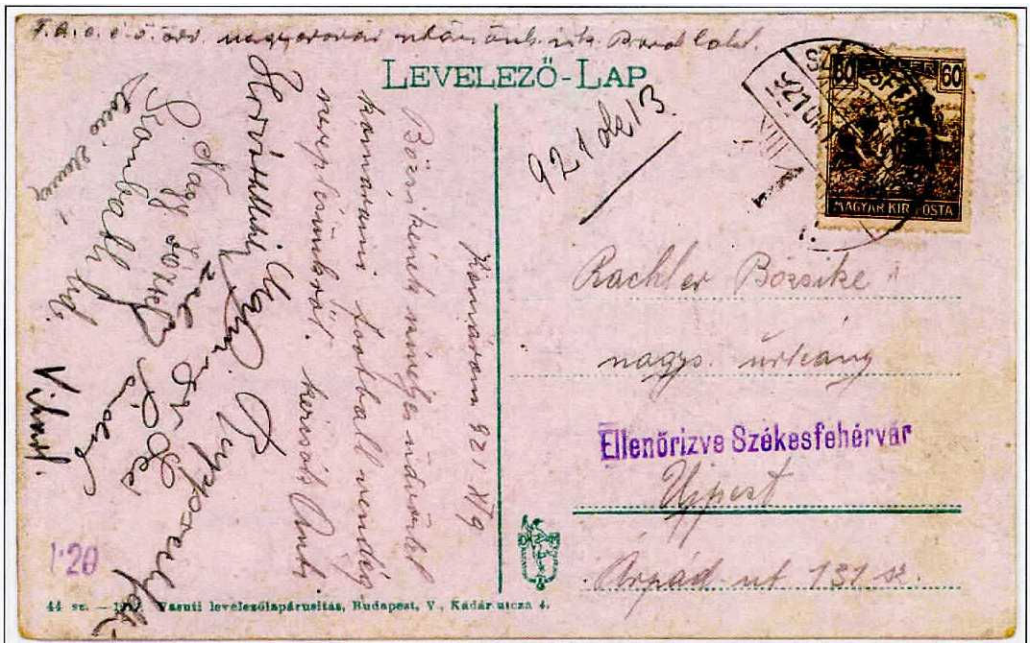
16. ábra. 1921. 02. 16-án, Gyulán feladott képeslap lila "MAGY. KIR. KATONAI LEVÉL CENZÚRA | BÉKÉSCSABA" címeres körbélyegzéssel.

17. ábra. 1921. 03. 15-én Szegedről Bécsbe feladott hátoldali bérmentesítésű ajánlott levél. Lila "CENZÚRÁZVA" bélyegzéssel és helyi cenzúra által használt zárjeggyel.

Megjegyzendő, hogy e korszak cenzúra-zárjegyi különösen ritkák és az a kevés, ezzel a témával foglakozó gyűjtő számára igen nagyra becsültek. Ez igaz azokra a zárjegyekre is, melyeket a megszállt területeken, illetve az utódállamokban használtak.

A Duna közi térségből, illetve a nyugat magyarországi részről az alábbi küldeményeket szeretnénk bemutatni:

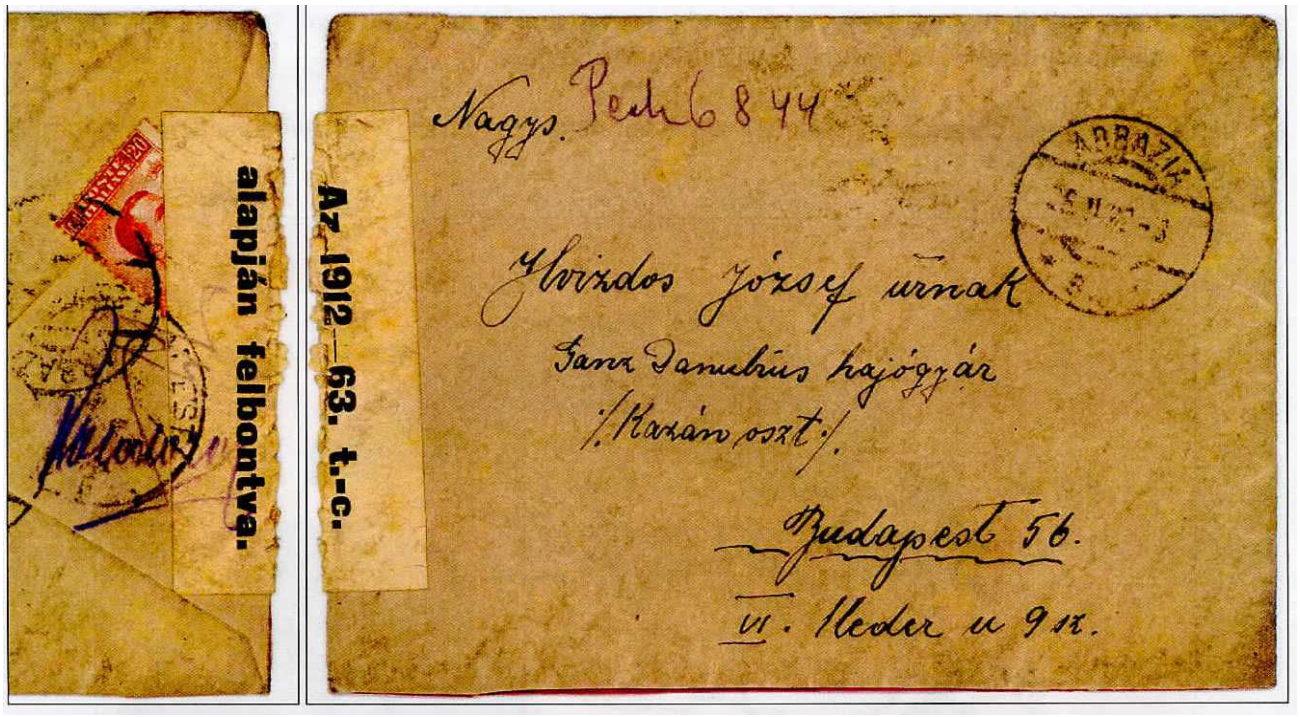
18. ábra. 1921. 10. 12-én Székesfehérvárról feladott képeslap lila "Ellenőrizve Székesfehérvár" helyi cenzúrabélyegzéssel.

19. ábra. 1921. 03. 19-én Velencéből feladott képeslap "KATONAI CENZÚRA SZOMBATHELY" körbélyegzéssel ellátva.

1921-ben Magyarországot kényszerítették az antant hatalmak arra, hogy a megmaradt területéből még egy részt átadjon az Osztrák Köztársaságnak (későbbi Burgenland). Csak a korábbi megyeszékhely Sopron maradhatott magyar a december 14-16-a között lezajlott népszavazásnak köszönhetően.

Budapestről csak kevés küldemény maradt fenn, amik az ottani cenzúra jelét viselnék. Az alábbi zárjegy utal az 1912-es cenzúrával kapcsolatos törvényre.

20. ábra. 1922. 02. 16-án Abbáziából Budapestre feladott levél, kézi cenzúrával és zárjeggyel ("Az 1912 63 t.c. alapján felbontva").

Ennek a résznek a lezárásaként bemutatunk egy kevésbé feltűnő ajánlott levelet:

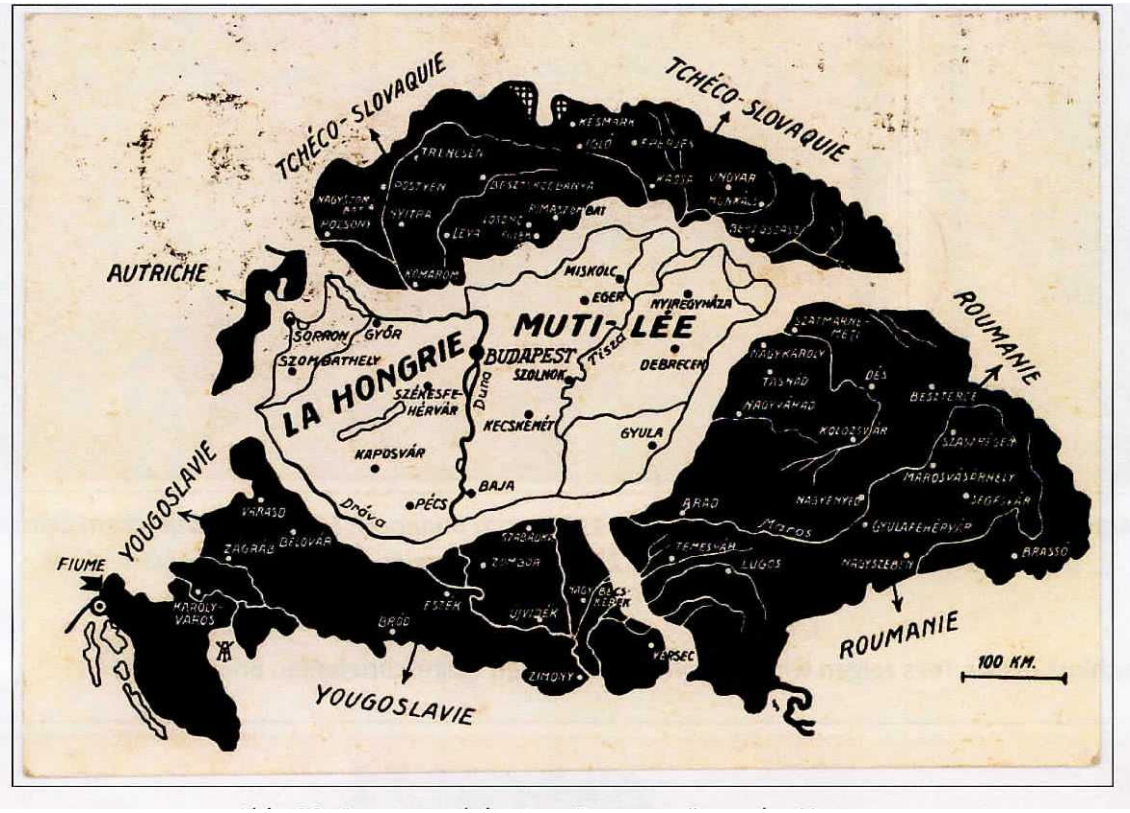

21. ábra. 1922.12. 02-én Tardoskedről feladott levél Szombathelyre. Lila ovális "C" cenzúrabélyegzéssel. Kései darab.

3. Az elfoglalt területek cenzúrája:

Ennél a résznél szintén Gazda István időszaki felosztására támaszkodunk, mely írásaiban kimerítő magyarázatot nyújt, hogy miért tartoznak egészen 1920. 06. 04.-ig a régi Magyarország területén feladott küldemények (részben) a magyar postatörténethez.

A területváltozások jelentőségét a 30/as évek egyik propaganda térképén szeretnénk szemléltetni:

22. ábra. Propagand térkép - A szétszakított Magyaroszág

Ebből kifolyólag területi egységekre bontottuk fel a cenzúrát:

- csehszlovák
- román
- délszláv
-francia (Aradon és Szegeden)

1918. október 30-a után a horvát és szlavón területeken feladott küldeményeket Gazda István a Szerb-Horvát-Szlavón Királyság postatörténetéhez sorolja, és nem tekinti a magyar postatörténet részeként. Hasonlóan érvényes ez Fiume postatörténetére is. Mi is ehhez az állásponthoz igazodtunk.

Először csak 1921 augusztusában tért vissza néhány, a szerb csapatok által megszállt terület Magyarországhoz: közel a teljes Baranya Péccsel együtt. Ez az antant hatalmak által történt visszacsatolás csak egy egyszeri eset maradt. Az e területeken működő szláv cenzúr't a szerző és Hermann Dietz által megjelentetett könyv részletesen tárgyalja.

3.1 A csehszlovák cenzúra Felvidéken:

Az idetartozó szakirodalmakban a csehszlovák cenzúra nagyon hiányosan van csak megemlítve. Van egy már évek óta nem frissített internetes oldal is Petr Gebaurtől [3], ami néhány küldeményt mutat be a csehszlovák cenzúrával kapcsolatban. Hivatalos dokumentumok szintúgy nem állnak rendelkezésre.

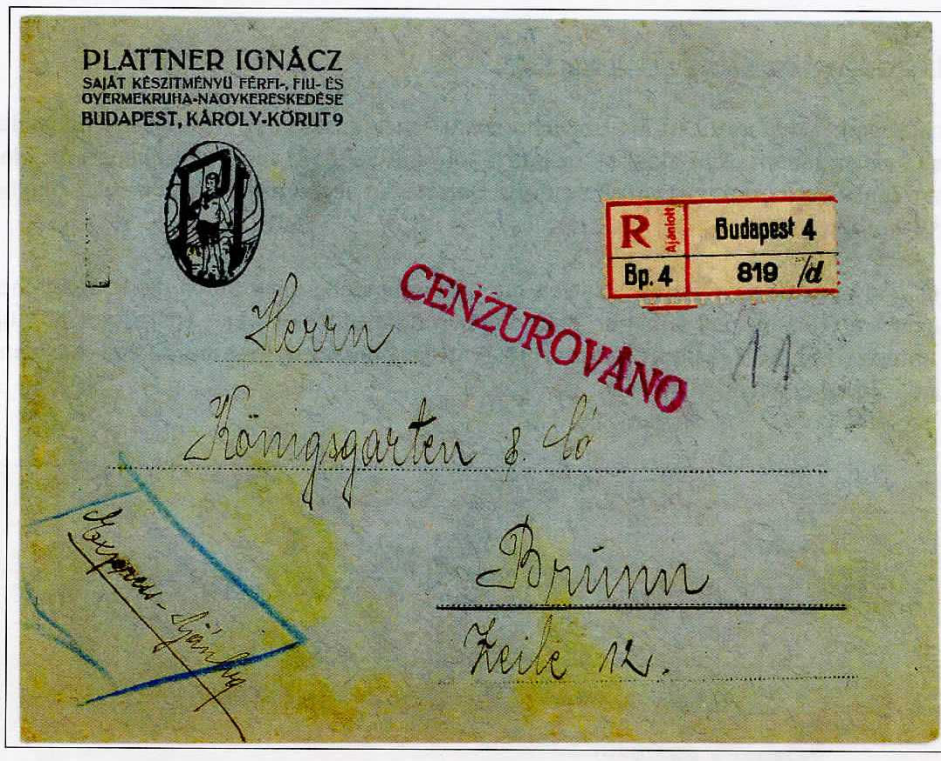
Levél postaforgalom Magyarországgal, – amíg a postai összeköttetés nem lett szétszúzva az 1919 tavaszán-nyarán kialakult harcok miatt, – de legkésőbb 1919 augusztusától cenzúrázva lett. Mint cenzúrahely Pozsonyról tudjuk biztosan, azonban számos kisebb településen is állíthattak fel cenzúrát.

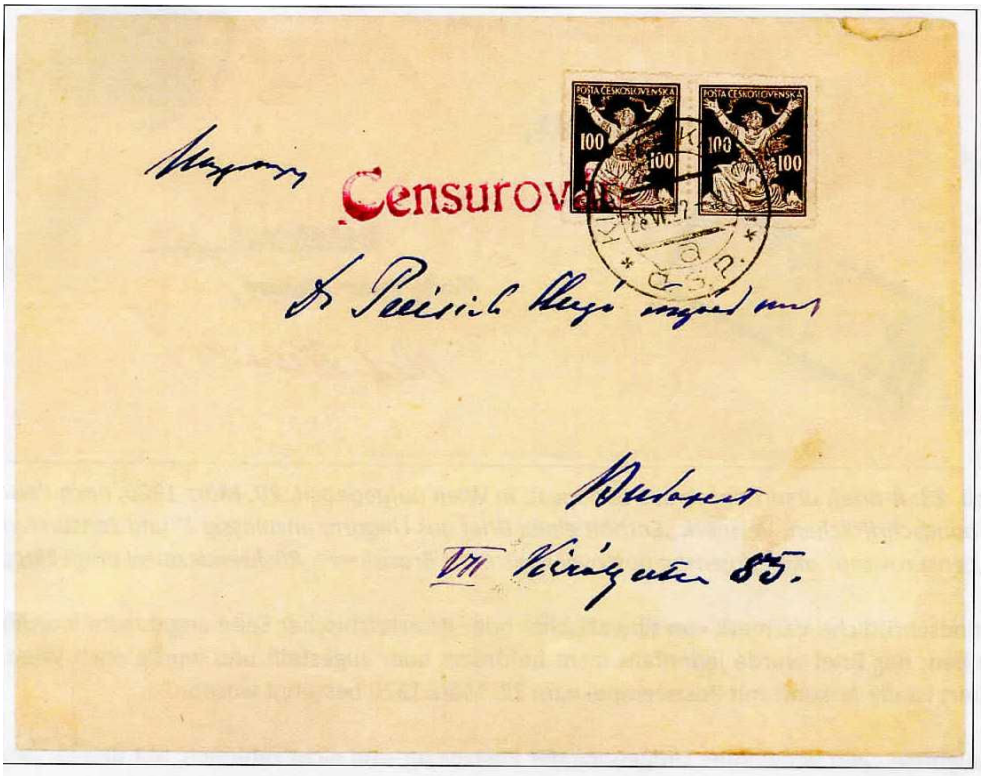
23. ábra. 1920. 03. 20-án Bécsben feladott levél Pelsőczre kézi felírással: "Tartalmaz egy levelet Magyarországról. Nem továbbítható!" és cenzúrabélyegzőkkel: "censurovano", " Vojenska postovni kontrola v Bratislave".

Hogy a kézírásos rész osztrák vagy szlovák részről származik-e, nyílt kérdés marad, mindenesetre a levél nem lett kézbesítve, hanem visszaküldték Bécsbe. Ezt a március 22-i bécsi érkezési bélyegző is megerősíti.

Ehhez hasonló bizonyítékokból a postai cenzúrára vonatkozólag csak kevés maradt fenn. Ezzel a darabbal a pozsonyi katonai postai cenzúra megléte is bebizonyosodott.

24. ábra. 1921. 02. 02-én Budapestről feladott express ajánlott levél Brnoba piros "Censurovano" bélyegzéssel.

25. ábra. 1922. 06. 28-án Királyfitarcsáról Budapestre feladott levél "Censurovano" bélyegzéssel.

26. ábra. 1921. 04. 08-án Debrecenben feladott ajánlott levél Prágába. Magyar "CENZÚRÁZVA" és csehszlovák "CENSUROVANE" bélyegzéssel.

3.2 Román cenzúra Kárpátaljáról és Erdélyben:

Amíg az erdélyi román cenzúra jól dokumentált Calin Marinescu könyvében, addig sok éves kutatási munkánk során csak egyszer akadtunk olyan küldeményre, melyen a kárpátaljai román cenzúra megtalálható. Kárpátalja déli és keleti része 1919 áprilisától egészen 1920 októberéig volt román megszállás alatt.

27. ábra. 1919. 07.17-én Técsőről Debrecenbe feladott képeslap, helyi román cenzúrabélyegzéssel: "RUMANIA COMENDUARA PIETEI" (helyőrség).

28. ábra. 1919. 11. 11-én Feketeardóról feladott bérmentesítés nélküli levél az Egyesült Államokba. Rajta román "Censura romana| Satu Mare" bélyegzéssel és 10cent portóval. Andrew Cronin gyűjteményéből.

Ebből az időszakból ezideig pontosan két az Államokba menő küldemény lett dokumentálva, amik közül egyik a fent bemutatott képeslap. A Kárpátalján feladott levelek leginkább Máramarosszigeten és Szatmárnémetiben lettek ellenőrizve. A szerző egy cikke a The Sub-Carpathian Messenger című angol folyóiratban részletes adatokat hoz Máramarossziget cenzúrájáról és bemutat pár küldeményt onnan.

29. ábra. 1919. 08. 29-én Debrecenből Kisújszállásra feladott képeslap román katonai alakulat,- és román ovális cenzúrabélyegzés"Censura Romana| Debretin").

30. ábra. 1920. 04. 13-án Medgyesről Kolozsvárra feladott boríték román "Censura Sighisoara" cenzúrabélyegzéssel.

31. ábra. 1920. 04. 21-én feladott magyar tábori postai lap román
10 Banis nyomtatványként felülnyomva Kovásznára. Lila "Censura Romana | Cluj" körbélyegzéssel.

3.3 Délszláv cenzúra Délvidéken:

A délvidéki területeken (Bánát, Bácska, Szerém és Baranya), amiket 1918 novemberében szerb csapatok megszálltak és ellenőrzésük alá vontak, civil levélcenzúra került bevezetésre.

32. ábra. 1919. 02. 13-án Csákról feladott ajánlott levél kék kézi felirattal és piros temesvári cenzúrabélyegzéssel.

33. ábra. 1918.12. 03-án feladott belkezelési levél Törökbecséről Budapestre, nagybecskereki szerb cenzúrabélyegzéssel.

34. ábra. 1919. 02. 12-én Tiszakálmánfalván Lipótújvárba feladott képeslap ovális szerb katonai cenzúrával (Káty) és Újvidéki polgári cenzúrabélyegzéssel.

35. ábra. 1921. 08. 05-én Csehszlovákiából feladott kiegészített díjjegyes levelezőlap az ismert pécsi bélyegkereskedőhöz Julius Miertl-hez címezve. Ovális szerb katonai cenzúrabélyegzéssel. Röviddel a visszacsatolás előttről.

3.4 Francia Cenzúra Aradon és Szegeden

Szerbiához hasonlóan Románia is győztesként kezelte magát és mindketten azon voltak, hogy területeiket minél nagyobb mértékben megnagyobbítsák. Az antant valóban győztes országai egészen addig hagyták e két ország felfegyverkezését, amíg saját érdeküket nem veszélyeztette ez.

Azonban a Bánátság felosztásánál 1918-ban egy kritikus helyzet következett be, ami a francia kormányt közbeavatkozásra kényszerítette. Csapatokat vezényelt Aradra, illetve nyomást gyakorolt Belgrádra, melynek következményében az lemondott a Bánátság egy sávjáról Románia javára.

1919 júliusában ismét egy területváltozás következett: a szerb csapatok kivonultak Temesvárról és annak környékéről, majd a román csapatok bevonultak oda 1919. augusztus 3.-án.

36. ábra. 1919. 07. 03-án Aradról Szegedre feladott képeslap háromszoros cenzúrával: a francia hatóságok "CENSURE FRANCAISE | ARAD" körbélyegzése, a románok "CENZURAT ARAD" bélyegzése, illetve a temesvári szerb katonai cenzúrabélyegzés.

Felhasznált irodalom:

[1] Gazda lstván: „Postai cenzura Magyarországon — II. rész: Az 1. világháború utáni idöszak“. Budapest, Philatelica 87/2, 1-13. old.

[2] Gazda lstván: „Die Postzensur in Ungarn nach dem Ersten Weltkrieg“. Bajna Zsuzsa fordítása, 1994.

[3] Petr Gebauer: „Censorship after WWI (1918— 1921)“ weboldal, http://phist.webpark.cz/cen/cen2.htm, utolsó módosítás 2000. ápr. 4

[4] Cälin Marinescu: „Cenzura Postalä Militarä in Romnia 1914— 1940“. Bukarest, 2004.

[5] Hermann Dietz, Helmut Kobelbauer: „Die jugoslawische Postzensur von 1918 bis 1921“. Szerzői kiadás, 2012.

[6] Wafter Bruckner: Albumblätter zur ungarischen Zensur im Burgenland. Privát közlés.

[7] Helmut Kobelbauer: „Censorship during the Romanian Occupation 1919 and 1920“. „The Sub-Carpathian Messenger“ #006 (Juli 2009), 6-12. old.

Magyarra fordította: Manz János